

Nr 156

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m.; given Stockholms slott den 23 mars 1956.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m.

GUSTAF ADOLF

Herman Zetterberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I årets statsverksproposition har föreslagits, att det s. k. räjongsystemet inom fångvården — vilket hittills omfattat blott anstalterna för det ordinära fångklientelet — skall utsträckas att gälla jämväl för säkerhetsanstalter och anstalter för ungt klientel. Den nu framlagda propositionen innehåller i huvudsak förslag till därav föranledda lagändringar.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m.

Härigenom förordnas, dels att 2—5, 24, 26, 28, 49, 57, 64, 83 och 86 §§ lagen den 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff m. m.¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att 43, 56, 63 och 67 §§ samma lag skola upphöra att gälla.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Två eller flera fångvårdsanstalter skola, om Konungen så föreskriver, för samverkan bilda en anstaltsgrupp. En av de i gruppen ingående anstalterna skall vara centralanstalt för gruppen. Vid centralanstalten skall finnas psykiatrisk avdelning.

Fångvårdsanstalterna skola, enligt bestämmelser som Konungen meddelar, för samverkan bilda särskilda anstaltsgrupper. En av de i anstaltsgruppen ingående anstalterna skall vara centralanstalt för gruppen. Inom anstaltsgruppen skall, såvida ej Konungen för visst fall annorlunda förordnar, finnas psykiatrisk avdelning.

3 §.

Fångvårdsstyrelsen har — — — — — sådan anstalt.

Under fångvårdsstyrelsen beslutar, där ej annorlunda är stadgat, fångvårdsanstalts styresman i frågor angående de intagnas behandling och anordnande av eftervård åt dem. Styresman vid centralanstalt åligger att uppmärksam samt följa de intagnas behandling på gruppens anstalter och förberedelserna för deras frigivning eller utskrivning samt äger, i den utsträckning denna lag angiver eller eljest föreskrives, meddela beslut även rörande den som är intagen på annan anstalt inom gruppen.

Styresman vid centralanstalt skall, såvitt angår gruppens anstalter, under fångvårdsstyrelsen utöva ledningen av de intagnas behandling och anordnande av eftervård åt dem. Under styresmannen vid centralanstalt beslutar, om ej annat är stadgat, styresman vid anstalt inom gruppen.

¹ Senaste lydelse se beträffande 2—5, 26, 28 och 49 §§ SFS 1953: 385 samt beträffande 86 § 1954: 253.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Överläkaren vid *centralanstalts psykiatriska avdelning* skall lämna råd och anvisningar beträffande behandlingen av de på gruppens anstalter intagna.

Överläkaren vid *psykiatrisk avdelning inom anstaltsgrupp* skall lämna råd och anvisningar beträffande behandlingen av de på gruppens anstalter intagna. *Såvitt angår behandlingen av dem som överflyttats till avdelningen skall han äga de befogenheter som eljest tillkomma styresman vid centralanstalt.*

4 §.

Vid fångvårdsanstalt — — — — — övriga ledamöter.

Styresmannen skall, där det kan ske utan dröjsmål, till överläggning i nämnden upptaga frågor om fånges hållande i enrum under arbete eller fritid, om disciplinära åtgärder och om eftervård ävensom andra viktigare frågor. Nämnden har ock att avgiva yttrande över ansökning om nåd eller villkorlig frigivning samt att behandla ärende som fångvårdsstyrelsen eller, *om anstalten ingår i anstaltsgrupp*, styresmannen vid centralanstalten hänskjuter till nämnden eller vars upptagande påkallas av ledamot.

Styresmannen skall, där det kan ske utan dröjsmål, till överläggning i nämnden upptaga frågor om fånges hållande i enrum under arbete eller fritid, om disciplinära åtgärder och om eftervård ävensom andra viktigare frågor. Nämnden har ock att avgiva yttrande över ansökning om nåd eller villkorlig frigivning samt att behandla ärende som fångvårdsstyrelsen eller styresmannen vid centralanstalten hänskjuter till nämnden eller vars upptagande påkallas av ledamot.

Nämnden må — — — — — i övrigt.

Utöver vad — — — — — lämna anstalten.

De ledamöter — — — — — intagnas behandling.

5 §.

Tillfälle att deltaga i anstaltsnämnds sammanträde skall beredas skyddskonsulent eller skyddsassistent i distriktet samt, *om anstalten ingår i anstaltsgrupp*, centralanstaltens styresman och överläkaren vid *dess psykiatriska avdelning*. Jämväl annan, som anses kunna lämna upplysningar av vikt, må av styresmannen eller nämnden kallas att närvara vid sammanträde.

Tillfälle att deltaga i anstaltsnämnds sammanträde skall beredas skyddskonsulent eller skyddsassistent i distriktet samt centralanstaltens styresman och överläkaren vid *psykiatrisk avdelning inom anstaltsgruppen*. Jämväl annan, som anses kunna lämna upplysningar av vikt, må av styresmannen eller nämnden kallas att närvara vid sammanträde.

Ledamot av — — — — — till protokollet.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

24 §.

Intagen skall — — — — — möjligt förebyggas.

Till ledning för en planmässig behandling av den intagne skall i erforderlig omfattning verkställas undersökning av hans levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälsotillstånd, anlag och kunskaper.

Den intagne — — — — — anstaltens personal.

En av — — — — — de intagna.

26 §.

Vid de — — — — — möjligt förhindras.

Män och — — — — — eller anstaltsavdelningar.

Styresmannen vid centralanstalt bestämmer om placering på anstalt inom anstaltsgrupp och om förflyttning från en anstalt till annan inom gruppen; dock äger överläkaren vid *centralanstaltens psykiatriska avdelning* besluta, att intagen skall överflyttas till avdelningen för undersökning eller behandling. Om placering och förflyttning i annat fall än nu sagts förordnar fångvårdsstyrelsen eller, efter dess bemyndigande, styresman vid fångvårdsanstalt.

Styresmannen vid centralanstalt bestämmer om placering på anstalt inom anstaltsgrupp och om förflyttning från en anstalt till annan inom gruppen; dock äger överläkaren vid *psykiatrisk avdelning inom gruppen* besluta, att intagen skall överflyttas till avdelningen för undersökning eller behandling. Om placering och förflyttning i annat fall än nu sagts förordnar fångvårdsstyrelsen eller, efter dess bemyndigande, styresman vid fångvårdsanstalt.

28 §.

Intagen skall så snart ske kan undersökas av läkare vid anstalten. Sjuknar intagen, skall han vårdas enligt anvisningar av *läkaren*. Angående överförande till sinnessjukavdelning inom fångvården för vård eller observation är särskilt stadgat; såsom sådan avdelning skall, därest ej annat föreskrives, anses psykiatrisk avdelning *vid centralanstalt*.

Sjuknar intagen, skall han vårdas enligt anvisningar av *läkare vid anstalten*. Angående överförande till sinnessjukavdelning inom fångvården för vård eller observation är särskilt stadgat; såsom sådan avdelning skall, därest ej annat föreskrives, anses psykiatrisk avdelning *inom anstaltsgrupp*.

Enligt bestämmelser — — — — — lämplig vård.

När det — — — — — särskilda föreskrifter.

Tid, varunder — — — — — laga kraft.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

43 §.

Beträffande straff- eller fängelsefånge skall, om det ådömda straffet uppgår till minst sex månader, till ledning för behandlingen så snart ske kan verkställas en såvitt möjligt fullständig undersökning av hans levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälsotillstånd, anlag och kunskaper. Fångvårdsstyrelsen äger jämväl i annat fall förordna om sådan undersökning.

Undersökningen skall enligt fångvårdsstyrelsens anvisningar utföras av styresmannen vid den anstalt, där fången intagits för straffets undergående, under medverkan av anstaltens läkare. Berättelse över undersökningen jämte styresmannens och läkarens förslag angående fångens placering och behandling skall så snart ske kan och senast inom en månad efter intagningen insändas till fångvårdsstyrelsen. När särskilda omständigheter påkalla det, må styrelsen medgiva anstånd, högst en månad, med berättelsens avgivande.

Inom anstaltsgrupp skall, i stället för vad som stadgas i första och andra styckena, gälla följande. Frågan om placering av straff- eller fängelsefånge skall, om det ådömda straffet uppgår till minst sex månader, upptagas till överläggning inför styresmannen vid centralanstalten så snart det kan ske och senast inom två veckor från det verkställighet på anstalt inom gruppen började. Vad nu sagts skall även gälla placering av annan intagen, då styresmannen vid centralanstalten anser frågan därom tveksam eller eljest finner särskilt skäl till överläggning. Föreligger ic-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ke till ledning för placering och behandling tillräcklig kännedom om den intagne, åligger det styresmannen vid centralanstalten att skyndsamt föranstalta om den utredning som erfordras. Krävs för utredningen undersökning av den intagne, bör undersökningen utföras vid centralanstalten. Tillfälle bör beredas den intagne att före överläggningen eller, i den utsträckning det lämpligen kan ske, vid denna framföra sina önskemål.

Konungen äger förordna om undantag från bestämmelserna i denna paragraf beträffande särskild anstalt eller särskild grupp av intagna samt meddela de föreskrifter som därav påkallas.

49 §.

Fånge som är intagen i sluten anstalt skall i regel arbeta tillsammans med en eller flera andra fångar. Han må dock, när undersökning enligt 43 § skall äga rum, hållas till arbete i enrum till dess undersökningen är avslutad.

Finner styresmannen, med hänsyn till fara för ordning och säkerhet inom anstalten eller för menlig inverkan fångarna emellan eller av annan särskild anledning erforderligt att fånge arbetar i enrum, må han förordna därom. Utan medgivande av fångvårdsstyrelsen eller, efter dess bemyndigande, av styresman vid centralanstalt må sådant förordnande ej meddelas för längre tid än en månad varje halvår. Medgivande som nu sagts må ej avse förordnande för längre tid än sex månader varje gång.

Fånge som är intagen i sluten anstalt skall i regel arbeta tillsammans med en eller flera andra fångar. Han må dock, när undersökning som avses i 24 § skall äga rum, hållas till arbete i enrum till dess undersökningen är avslutad.

Finner styresmannen, med hänsyn till fara för ordning och säkerhet inom anstalten eller för menlig inverkan fångarna emellan eller av annan särskild anledning erforderligt att fånge arbetar i enrum, må han förordna därom. Utan medgivande av fångvårdsstyrelsen eller, efter dess bemyndigande, av styresmannen vid centralanstalten må sådant förordnande ej meddelas för längre tid än en månad varje halvår. Medgivande som nu sagts må ej avse förordnande för längre tid än sex månader varje gång.

Då fånge — — — — — under arbetstiden.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

56 §.

Den som skall undergå ungdomsfängelse skall intagas å särskild motagningsavdelning. Å avdelningen skall till ledning för den intagnes behandling enligt fångvårdsstyrelsens anvisningar verkställas en såvitt möjligt fullständig undersökning av hans levnadsomständigheter och personliga förhållanden i övrigt, därvid synnerlig vikt skall fästas vid utrönande av hans förståndsutveckling, anlag och kunskaper.

Berättelse över undersökningen skall så snart ske kan och senast två månader efter intagningen insändas till fångvårdsstyrelsen.

57 §.

Sedan undersökning enligt 56 § verkställts, skola de intagna fördelas på sätt som finnes lämpligt med hänsyn till den behandling som bör komma var och en till del. Intagen skall vårdas i öppen anstalt, såframt det ej med hänsyn till hans sinnesbeskaffenhet eller av annan särskild anledning måste anses olämpligt.

Intagen skall vårdas i öppen anstalt, såframt det ej med hänsyn till hans sinnesbeskaffenhet eller av annan särskild anledning måste anses olämpligt.

Intagen skall — — — — — äro däremot.

63 §.

Till ledning för den intagnes behandling skall enligt fångvårdsstyrelsens anvisningar verkställas en såvitt möjligt fullständig undersökning av den intagnes levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälsotillstånd, anlag och kunskaper. Berättelse över undersökningen, som skall utföras under medverkan av anstaltens läkare, skall så snart ske kan och senast två månader efter intagningen insändas till fångvårdsstyrelsen.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

64 §.

Förvarad eller internerad skall hållas avskild från andra intagna till dess den i 63 § angivna undersökningen är avslutad. Därefter må han under dagen hållas avskild endast i den utsträckning som påkallas av hänsyn till hans behandling eller till fara för menlig inverkan de intagna emellan eller till ordningen och säkerheten inom anstalten.

Förvarad eller — — — — — — — — — —

Förvarad eller internerad skall hållas avskild från andra intagna till dess närmare kännedom vunnits om hans sinnesart och beteende. Därefter må han under dagen hållas avskild endast i den utsträckning som påkallas av hänsyn till hans behandling eller till fara för menlig inverkan de intagna emellan eller till ordningen och säkerheten inom anstalten.

— öppen anstalt.

67 §.

Styresmannen har att rörande behandlingen av förvarad eller internerad samråda med anstaltens läkare. Uppkommer meningsskiljaktighet i fråga som sägs i 64 §, skall frågan hänskjutas till fångvårdsstyrelsens avgörande.

83 §.

Fångvårdsstyrelsen äger efter framställning av intagen, så ock eljest när anledning förekommer ändra vad styresman eller läkare jämlikt denna lag beslutat.

Styresman vid centralanstalt äger efter framställning av intagen eller eljest när anledning förekommer ändra vad styresman vid anstalt inom gruppen jämlikt denna lag beslutat, så ock vad som beslutats av läkare vid sådan anstalt i annat fall än som avses i 3 § tredje stycket och 26 § tredje stycket.

Beslut av styresman vid centralanstalt ävensom beslut av läkare i fall varom i 3 § tredje stycket och 26 § tredje stycket är fråga må av fångvårdsstyrelsen ändras när skäl därtill förekommer. Fångvårdsstyrelsen äger ock ändra sådant beslut av styresman eller läkare som i första stycket sägs.

Över fångvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag må klagan hos Konungen föras genom besvär, som skola hava inkommit till justitiede-

Över fångvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag, så ock över länsstyrelsens beslut i fråga om uppskov med verkställighet må klagan hos

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

partementet sist å trettionde dagen efter den då klaganden erhöll del av beslutet.

Konungen föras genom besvär, som skola ingivas till justitiedepartementet.

Över länsstyrelses beslut i fråga om uppskov med verkställighet må klagan hos Konungen i justitiedepartementet föras i den ordning som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

86 §.

Konungen äger — — — — — för gruppen.

Beträffande viss anstaltsgrupp må Konungen förordna att styresman vid annan anstalt än centralanstalten skall äga befogenheter som eljest tillkomma styresman vid centralanstalt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1956.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1956.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LINDHOLM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler fråga rörande *vissa ändringar i lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m.* samt anför därvid följande.

Inledning

I propositionerna nr 143 och 144 till 1953 års riksdag framlade jag på grundval av ett av 1951 års fångvårdsutredning utarbetat betänkande (SOU 1952: 21) förslag till en administrativ omläggning inom fångvården (den s. k. räjongplanen) och till därav föranledda ändringar i 1945 års lag om verkställighet av frihetsstraff m. m. samt äskade därjämte erforderliga anslag. Sedan riksdagen bifallit propositionerna (sammansatt stats- och första lagutskotts utlåtanden nr 9 och 10), utfärdades den 5 juni 1953 lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m. Lagändringen trädde i kraft den 1 juli 1953. Reformen innebar i huvudsak, att fångvårdsanstalterna, om Kungl. Maj:t så förordnade, skulle för samverkan indelas i anstaltsgrupper under ledning av en större och i vårdtekniskt hänseende bättre rustad anstalt såsom centralanstalt. Det avsågs, att åtskilliga ärenden skulle decentraliseras från fångvårdsstyrelsen till styresmännen för dessa centralanstalter. Beträffande frågor om placering och förflyttning inom en anstaltsgrupp skedde detta genom ett uttryckligt stadgande i lagen. I övrigt avsågs decentraliseringen skola ske genom delegation från fångvårdsstyrelsen av styrelsen tillkommande befogenheter. Vid varje centralanstalt skulle finnas psykiatrisk avdelning, vars chef skulle vara rådgivande psykiater inom anstaltsgruppen. En omorganisation av det kamerala arbetet och av ledningen för arbetsdriften genomfördes även. Reformen skulle begränsas till det ordinära fångklientelet; ungdoms- och säkerhetsanstalterna med sitt mera komplicerade klientel lämnades tills vidare åsido.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 tillkallade jag samma dag tre sakkunniga med uppdrag att framlägga förslag till åtgärder för genomförande av den beslutade administrativa omläggningen inom fångvården och till ändringar i fångvårdsstyrelsens organisation efter reformens genomförande. I förstnämnda hänseende överlämnade de sakkunniga, som antog benämningen *fångvårdens organisationskommitté*¹, under våren 1954 promemorior, innehållande förslag *dels* till regler och anvisningar för behandlingplanering i fångvårdsanstalt som ingår i anstaltsgrupp, *dels* till registreringsåtgärder avseende i sådan anstalt intagna, *dels* till bestämmelser beträffande fångvårdsanstalternas ekonomiska förvaltning och kassarörelse, *dels ock* till instruktioner för fångvårdsdirektör, fångvårdsinspektör, överläkare vid psykiatrisk avdelning, ingenjör och fångvårdsassistent. Därjämte föreslog kommittén, att det skulle läggas i Kungl. Maj:ts hand att bestämma i vilken omfattning fångvårdsstyrelsen eller styrelsen underordnade myndigheter skulle äga besluta i frågor rörande de på fångvårdsanstalt intagna.

I proposition nr 199 till 1954 års riksdag framlades förslag om en tilläggsbestämmelse (86 §) till lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m. av innehåll att Kungl. Maj:t skulle äga förordna att befogenhet som enligt lagen tillkommer fångvårdsstyrelsen skulle, såvitt angick anstaltsgrupp, överflyttas till styresmannen vid gruppens centralanstalt. Riksdagen biföll propositionen och lag i ämnet utfärdades den 21 maj 1954 (nr 253). Vidare utfärdades den 27 juli 1954 på grundval av vad kommittén föreslagit författningar med erforderliga ändringar i instruktionen den 21 juni 1946 för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsanstalterna samt i kungörelserna samma dag angående översändande av domar i vissa brottmål m. m. och angående straffdoms befordran till verkställighet, varjämte ett cirkulär utfärdades till fångvårdsstyrelsen och fångvårdsanstalterna med vissa bestämmelser om behandling av de intagna i fångvårdsanstalt, som ingår i anstaltsgrupp. I anledning av det nya systemets ikraftträdande har vidare fångvårdsstyrelsen under år 1954 utfärdat vissa rundskrivelser till befattningshavare inom fångvårdsstaten, bl. a. den 30 september med vissa anvisningar och bemyndiganden angående anstaltsplacering och förflyttning.

Genom beslut den 29 januari 1954 förordnade Kungl. Maj:t bl. a. att från och med dag som Kungl. Maj:t framdeles ville bestämma fångvårdsanstalterna för ordinärt manligt fångklientel efter viss angiven fördelning skulle sammanföras i fyra olika anstaltsgrupper med anstalterna på Långholmen och Härlanda samt i Malmö och Härnösand som centralanstalter samt att anstalten i Växjö och kolonien Eleonora skulle bilda en grupp för det kvinnliga klientelet med den förra anstalten som centralanstalt.

Räjongindelningen trädde i kraft den 1 oktober 1954.

Sedermera har organisationskommittén den 24 oktober 1955 överlämnat sitt slutbetänkande, kallat Räjongplanens fullföljande (SOU 1955: 40).

¹ Ledamöter i kommittén har varit byråchefen Torsten Eriksson, byråchefen Bertil Forssell och byrådirektören Paul Tammelin.

Häri redovisar kommittén resultaten av den genomförda reformen samt föreslår bl. a. att nya grupper bildas av anstalterna för förvarade och internerade samt för fångvårdens ungdomsklientel. Med utgångspunkt från de erfarenheter som vunnits sedan den 1 oktober 1954 har kommittén underkastat det nya systemet i dess helhet en allmän översyn och framlägger i betänkandet även vissa därav betingade förslag.

På grundval av det sist berörda betänkandet, över vilket yttranden inhämtats av myndigheter och sammanslutningar, har jag vid anmälan i årets statsverksproposition (II ht s. 79 ff) av fångvårdsstyrelsens anslagsbehov under nästa budgetår föreslagit, att räjongsystemet införes jämväl för säkerhetsanstalter och för anstalter för ungt klientel samt äskat av en sådan reform påkallade anslag. Jag har därvid lämnat en redogörelse för innehållet i betänkandet i berörda delar samt för yttrandena däröver.

Jag anhåller att nu få till behandling upptaga frågan om vissa av organisationskommitténs förslag betingade ändringar i lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m.

Räjongsystemet enligt gällande bestämmelser

Såsom förut nämnts skall, om Kungl. Maj:t så förordnar, två eller flera fångvårdsanstalter för samverkan bilda en anstaltsgrupp. Bestämmelse här- om har upptagits i 2 § straffverkställighetslagen. I samma paragraf stadgas vidare, att en av de i gruppen ingående anstalterna skall vara centralanstalt för gruppen samt att vid denna anstalt skall finnas psykiatrisk avdelning.

I 3 § meddelas vissa allmänna bestämmelser om kompetensfördelningen. Enligt första stycket i paragrafen har fångvårdsstyrelsen att leda och öva in-seende över behandlingen av dem som intages i fångvårdsanstalt ävensom att, där ej annorlunda är stadgat, öva tillsyn över eftervården av dem som frigivits eller utskrivits från sådan anstalt. Under fångvårdsstyrelsen beslutar enligt paragrafens andra stycke, där ej annorlunda är stadgat, fångvårdsanstalts styresman i frågor angående de intagnas behandling och anordnande av eftervård åt dem. Styresman vid centralanstalt (fångvårdsdirektör) åligger att uppmärksamt följa de intagnas behandling på gruppens anstalter och förberedelserna för deras frigivning eller utskrivning samt äger, i den utsträckning lagen angiver eller eljest föreskrives, meddela beslut även rörande den som är intagen på annan anstalt inom gruppen. Slutligen föreskrives i tredje stycket, att överläkaren vid centralanstalts psykiatriska avdelning skall lämna råd och anvisningar beträffande behandlingen av de på gruppens anstalter intagna.

Rörande de dömdas anstaltsplacering stadgas i 26 § tredje stycket, att fångvårdsdirektören bestämmer om placering på anstalt inom anstaltsgrupp och om förflyttning från en anstalt till annan inom gruppen; dock inskränkes fångvårdsdirektörens exklusiva befogenhet i detta avseende genom en föreskrift att överläkaren vid centralanstaltens psykiatriska avdelning äger besluta, att intagen skall överflyttas till avdelningen för undersökning eller

behandling. Om placering eller förflyttning i annat fall än nu sagts förordnar fångvårdsstyrelsen eller, efter dess bemyndigande, styresman vid fångvårdsanstalt. Sistnämnda bestämmelse innebär bl. a., att det i princip ankommer på fångvårdsstyrelsen att förordna om de dömdas förflyttning mellan anstaltsgrupperna.

I fråga om fångvårdsdirektörens kompetens må vidare framhållas, att straffverkställighetslagen beträffande ett flertal ärenden ger fångvårdsstyrelsen möjlighet att delegera sina befogenheter. Genom de i anslutning till räjongindelningens ikraftträdande vidtagna ändringarna i instruktionen för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsanstalterna har Kungl. Maj:t med stöd av den år 1954 i straffverkställighetslagen införda 86 § överflyttat den på fångvårdsstyrelsen ankommande beslutanderätten i vissa fall till fångvårdsdirektören. Ytterligare må i detta sammanhang nämnas, att fångvårdsdirektör tillagts befogenhet att hänskjuta ärenden till anstaltsnämnd vid sidoanstalt (4 §) och att delta i sådan nämnds sammanträden (5 §).

I 43 § första och andra styckena meddelas beträffande straff- och fängelsefångar vissa bestämmelser om s. k. verkställighetsundersökningar. Dessa bestämmelser har genom räjongindelningens ikraftträdande förlorat aktualitet. De är nämligen icke tillämpliga å intagna på anstalter inom anstaltsgrupp. Beträffande sådan intagen skall i stället uppgöras en s. k. behandlingsplan. De grundläggande bestämmelserna härom har upptagits i ett genom 1953 års lagändring infört nytt tredje stycke i 43 §. Enligt detta lagrum med därtill anslutande administrativa föreskrifter skall frågan om placering av straff- eller fängelsefånge, om det ådömda straffet uppgår till minst sex månader, upptagas till överläggning inför fångvårdsdirektören (vid s. k. behandlingskollegium) så snart det kan ske och senast inom två veckor från det verkställighet på anstalt inom gruppen började. Vad nu sagts skall även gälla placering av annan intagen, då fångvårdsdirektören anser frågan därom tveksam eller eljest finner särskilt skäl till överläggning. Föreligger icke till ledning för placering och behandling tillräcklig kännedom om den intagne, åligger det fångvårdsdirektören att skyndsamt föranstalta om den utredning som erfordras. Kräves för utredningen undersökning av den intagne, bör undersökningen utföras vid centralanstalten. Sådan undersökning kallas behandlingsundersökning och resultatet därav antecknas jämte annat i den behandlingsjournal, som skall finnas för varje intagen. Det är vidare föreskrivet, att den intagne bör beredas tillfälle att före behandlingskollegiet eller, i den utsträckning det lämpligen kan ske, vid detta framföra sina önskemål. Behandlingsplanen skall alltid innehålla uppgift om den anstalt, där den intagne skall vistas, och det arbete, som han skall sysselsättas med. Dessutom kan planen innehålla, att den intagne vid viss senare tidpunkt skall överföras till annan anstalt, att han är berättigad taga emot besök, att han skall bedriva vissa studier, genomgå antabus- eller annan medicinsk behandling o. s. v. allt efter omständigheterna i det särskilda fallet. — I 43 § infördes genom 1953 års lagändring även ett nytt fjärde stycke av innehåll att Kungl. Maj:t äger förordna om undan-

tag från bestämmelserna i paragrafen beträffande särskild anstalt eller särskild grupp av intagna samt meddela de föreskrifter som därav påkallas.

I detta sammanhang må även erinras om de bestämmelser om verkställighetsundersökning som gäller i fråga om den som skall undergå ungdomsfängelse, förvaring eller internering. I 56 § stadgas, att den som skall undergå ungdomsfängelse skall intagas å särskild mottagningsavdelning. Å avdelningen skall till ledning för den intagnes behandling enligt fångvårdsstyrelsens anvisningar verkställas en såvitt möjligt fullständig undersökning av hans levnadsomständigheter och personliga förhållanden i övrigt, därvid synnerlig vikt skall fästas vid utrönande av hans förståndsutveckling, anlag och kunskaper. Berättelse över undersökningen skall så snart ske kan och senast två månader efter intagningen insändas till fångvårdsstyrelsen. Beträffande förvarade och internerade är hithörande bestämmelser upptagna i 63 §. Enligt denna paragraf skall till ledning för den intagnes behandling enligt fångvårdsstyrelsens anvisningar verkställas en såvitt möjligt fullständig undersökning av den intagnes levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälsotillstånd, anlag och kunskaper. Berättelse över undersökningen, som skall utföras under medverkan av anstaltens läkare, skall så snart ske kan och senast två månader efter intagningen insändas till fångvårdsstyrelsen. Den intagne skall enligt 64 § hållas avskild från andra intagna, till dess den i 63 § angivna undersökningen är avslutad.

Organisationskommitténs lagförslag

Enligt kommitténs förslag skall räjongsystemet genomföras fullständigt för hela fångvården sålunda att till de fyra grupperna för ordinärt manligt klientel och gruppen för kvinnligt klientel fogas ytterligare två anstaltsgrupper, den ena avseende anstalter för förvarade och internerade med Hall såsom centralanstalt samt den andra avseende anstalter för unga intagna, ådömda antingen ungdomsfängelse eller tidsbestämt frihetsstraff, med Skenäs såsom centralanstalt. Inom gruppen av säkerhetsanstalter saknas särskild psykiatrisk avdelning. Kommittén föreslår, att Håga sjukhus vid sidan av sina uppgifter som rättspsykiatrisk undersökningsstation samt sinnessjukhus, avsett för fångvården i dess helhet, tills vidare, intill dess särskilda lokaler härför hunnit färdigställas inom Hallanstalten, får fungera även såsom särskild psykiatrisk avdelning för ifrågavarande anstaltsgrupp. Inom gruppen av anstalter för unga intagna föreslås, såsom nämnts, Skenäs bli centralanstalt. Skenäs är emellertid en ungdomsanstalt i teknisk mening och kan icke — lika litet som Roxtuna — för undersökning eller behandling mottaga ordinärt fångklientel. De gruppen tillhörande unga straff- och fängelsefångar som skall underkastas behandlingsundersökning eller eljest bör bli föremål för särskild observation eller behandling föreslår kommittén skola intagas på anstalten i Nyköping, som ligger lätt tillgänglig för fångvårdsdirektören och annan på Skenäs stationerad personal. Anstal-

ten kommer sålunda att fungera såsom ett annex till centralanstalten. Överläkaren på Roxtuna föreslås skola tillika tjänstgöra som gruppens psykiater och i denna egenskap regelbundet besöka såväl centralanstalten å Skenäs som dess annex i Nyköping. Sinnesoroliga och särskilt svårbehandlade unga fångar avses liksom hittills kunna mottagas även på den för sådana intagna särskilt anordnade psykiatriska avdelningen i Malmö samt vidare på Håga sjukhus. Fortlöpande psykiatrisk kontroll av de på Ystads- och Hilde-roanstalterna intagna skall även i fortsättningen mot särskilt arvode utövas av överläkaren vid centralanstalten i Malmö. Avståndet anses nämligen vara alltför stort för att överläkaren på Roxtuna skulle kunna fylla räjongläka-rens funktioner på ifrågavarande anstalter. Kommittén har tänkt sig, att behandlingskollegium under fångvårdsdirektörens ordförandeskap varje vecka skall hållas på Nyköpingsanstalten samt att anstalten likaledes en gång i veckan skall besökas av räjongpsykiatern. Om Skenäs erhåller en psykolog, bör denne enligt kommittén kunna vara verksam även på anstal-ten i Nyköping.

Kommittén framlägger även förslag till vissa andra reformer beträffande räjongsystemet. I främsta rummet föreslås en utvidgning av fång-vårdsdirektörernas kompetens. Sådan denna är reglerad hu-vudsakligen i straffverkställighetslagen och i instruktionen för fångvårds-styrelsen och fångvårdsanstalterna är den icke, uttalar kommittén, av den art att fångvårdsdirektören kan sägas i alla hänseenden intaga en räjong-chefs ledarställning i förhållande till styresmän och övriga befattningsha-vare vid gruppens sidoanstalter. I straffverkställighetslagen angives såsom generell regel, att det är fångvårdsanstaltens styresman som under fång-vårdsstyrelsen beslutar i frågor angående behandling och eftervård. Räjong-chefen äger beslutanderätt i dessa avseenden endast i den mån det är sär-skilt föreskrivet. I den nämnda instruktionen fastslås fångvårdsdirektörens befogenheter med avseende på de intagnas placering och på en del andra frågor rörande deras behandling i vidsträckt mening. Helt allmänt uttalas att han skall »uppmärksamt följa verksamheten» vid anstalterna inom an-staltsgruppen samt att han skall lämna »erforderliga råd och anvisningar» i behandlingsarbetet. Endast beträffande anstaltsgruppens ekonomiska för-valtning sågs uttryckligen att han skall »leda» denna.

Kommittén anför, att den bakomliggande tanken vid textens utformning torde ha varit, att fångvårdsdirektörens ställning skulle regleras genom de faktiska befogenheter, som i skilda hänseenden tillades honom, men att hans dominans inom gruppen icke skulle därutöver särskilt understrykas; farhågor hade nämligen under ärendets remissbehandling yppats för att fångvårdsdirektörens ledande position skulle verka hämmande på de en-skilda styresmännens initiativlust och arbetsglädje. Utvecklingen under de gångna månaderna torde emellertid faktiskt ha inneburit, att fångvårds-direktörens ledning av räjongarbetet varit både fastare och av större räck-vidd än lagens ordalydelse omedelbart ger vid handen. Hans regelbundet återkommande besök på sidoanstalterna, hans deltagande i behandlings-

arbetet vid dessa anstalter och icke minst hans personliga kvalifikationer såsom erfaren och om det nya systemet väl informerad fångvårdsman har, uttalar kommittén, medfört att hans ledarställning inom räjongen på ett naturligt sätt vuxit fram så att säga inifrån. Detta förhållande synes alls icke ha skapat någon misstämning bland sidosanstalternas styresmän; tvärtom har dessa i yttranden till kommittén samstämmigt uttalat sin tillfredsställelse med den nya ordningen.

Mot bakgrunden härav förefaller det kommittén icke helt lyckligt att fångvårdsdirektören saknar formell befogenhet att i alla funktioner auktoritativt uppträda såsom verklig räjongchef. Kommittén föreslår, att han får under fångvårdsstyrelsen omedelbart ansvara för räjongens anstalter såväl i fråga om behandlingen av de intagna som beträffande förvaltningen i övrigt. Chefsställningen bör sålunda enligt kommittén inbegripa t. ex. tillsättning, ledning och kontroll av räjongens personal vid gruppens anstalter. I den mån tillsättandet av personal vid gruppens anstalter ligger i fångvårdsstyrelsens hand, bör fångvårdsdirektören ha ovillkorlig rätt och skyldighet att yttra sig i tillsättningsärendet. Även i rent anstaltsorganisatoriska ärenden, såsom kolonianskaffning o. dyl., bör fångvårdsdirektören lämna sin medverkan. Hans yttrande bör under alla förhållanden regelmässigt inhämtas före avgörandet av dylika frågor.

Kommittén ingår även på frågan om *b e h a n d l i n g s p l a n e r i n g e n*. Denna har enligt kommittén visat sig utgöra ett värdefullt inslag i vårarbetet bland annat därigenom att den för de intagna gett stadga och innehåll åt anstaltstillvaron. I betänkandet lämnas en redogörelse för innebörden av begreppet behandlingsplanering och för dess praktiska utformning. Förfarandet sådant det därvid redovisats synes kommittén — med mindre, individuella avvikelser — kunna tjäna som norm vid behandlingsarbetets uppläggande på anstalterna. Det torde sålunda böra i sina huvuddrag tillämpas även vid säkerhetsanstalter och anstalter för ungt klientel, sedan den föreslagna gruppindelningen genomförts.

Differentieringen av klientelet mellan ungdomsanstalterna kräver ett nära samgående mellan fångvårdsdirektören och räjongpsykiatern. Initialplaneringen skall ligga i fångvårdsdirektörens hand, men psykiatern skall anses ha samma befogenhet som i en ordinär räjong tillkommer överläkaren på centralanstaltens psykiatriska avdelning, nämligen att besluta om intagens överflyttande till Roxtuna, resp. Nyköping för undersökning eller behandling. Behandlingsundersökningar och behandlingskollegier skall förekomma vid båda anstalterna. Fångvårdsdirektören skall äga deltaga i behandlingskollegium på Roxtuna på samma sätt som räjongpsykiatern bör deltaga i kollegium på Skenäs och, om möjligt, även i Nyköping.

Kompetensfördelningen mellan cheferna på Hall och Håga skall enligt förslaget regleras på sätt som här antytts beträffande styresmännen på Skenäs och Roxtuna.

Kommittén framlägger i detta sammanhang även förslag till behandlings-

journal, vari ett tänkt normalfall med olika, på varandra följande verkställigheter redovisas. Ehuru behandlingsjournalen kommit till uteslutande med sikte på fångvårdens interna behov, är det, framhåller kommittén, naturligt att den så småningom kommer att bli en värdefull informationskälla för domstolar, socialvårdande myndigheter, personundersökare m. fl. organ. Värdet av journalen både inom och utom fångvården ökar i den mån resultatet av företagna sinnesundersökningar finns antecknat i densamma. Kommittén understryker därför önskvärdheten av att resultatet av företagna sinnesundersökningar kommer till uttryck i vederbörandes behandlingsjournal. De sekretessproblem som i detta och andra sammanhang uppkommer torde enligt kommittén få lösas genom att berörda myndigheter anmodas iakttaga särskild varsamhet med hänsyn till materialets ömtåliga och konfidentiella natur.

De ändringar i straffverksställighetslagen, som påkallas av de av kommittén föreslagna reformerna sammanfattas av kommittén på följande sätt:

Förslaget att samtliga fångvårdsanstalter skall omfattas av räjongindelningen föranleder ändringar i 2 §. I denna paragraf bör stadgas, att fångvårdsanstalterna enligt bestämmelser som Konungen meddelar skall bilda särskilda anstaltsgrupper. För att möjliggöra räjongindelning av samtliga anstalter måste man vidare uppmjuka den i 2 § i dess gällande lydelse upptagna föreskriften, att vid centralanstalt skall finnas psykiatrisk avdelning. Med hänsyn till förhållandena inom den nya ungdomsräjongen bör det ej vara nödvändigt att den psykiatriska avdelningen är knuten till själva centralanstalten, utan regeln bör innebära att sådan avdelning skall finnas inom anstaltsgruppen. Innan psykiatrisk avdelning hunnit inrättas inom Hallgruppen kan emellertid lagbestämmelsen ej göras ovillkorlig. Tills vidare torde få stadgas att psykiatrisk avdelning såvitt möjligt skall finnas inom anstaltsgrupp.

Den förstärkning av räjongchefernas ställning som kommittén föreslår bör komma till uttryck i 3 §. Det bör där föreskrivas, att det skall tillkomma räjongchef, i den mån ej annorlunda är stadgat, att under fångvårdsstyrelsen besluta i frågor angående de intagnas behandling och anordnande av eftervård. Under räjongchef skall styresman vid fångvårdsanstalt inom gruppen besluta, om ej annat är stadgat. Räjongchefens bestämmanderätt bör dock ej omfatta behandlingen av dem som intagits på anstaltsgruppens psykiatriska avdelning. I detta hänseende bör ansvaret direkt under fångvårdsstyrelsen ankomma på räjongpsykiatern, som redan enligt gällande lag (26 § tredje stycket) äger besluta om överflyttning av intagen till avdelningen för undersökning eller behandling. Kommittén föreslår därför, att till 3 § tredje stycket fogas ett tillägg av innebörd, att överläkaren vid psykiatrisk avdelning inom anstaltsgrupp såvitt angår behandlingen av dem som överflyttats till avdelningen skall äga de befogenheter som eljest tillkommer styresman vid centralanstalt.

I andra stycket av 4 § påkallas en jämkning med hänsyn till att alla fångvårdsanstalter kommer att ingå i anstaltsgrupp. Av samma skäl bör sista punkten i 26 § tredje stycket utgå. Att räjongchefen utgör ett led mellan anstalternas styresmän och fångvårdsstyrelsen bör vidare komma till uttryck i bestämmelsen i 83 § angående ändring av beslut, som meddelats

av styresman eller läkare. Med hänsyn till den särskilda ställning som enligt förslaget Hågaanstalten kommer att intaga synes därjämte 86 § böra kompletteras med ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att i särskilt fall förordna, att styresman vid annan anstalt än centralanstalt skall äga befogenheter som eljest tillkommer styresman vid centralanstalt.

I 43 § i den gällande lydelsen meddelas, såsom i det föregående nämnts, vissa regler om undersökning av straff- och fängelsefångar till ledning för deras placering och behandling. Första och andra styckena, som avser intagna på anstalt utom anstaltsgrupp, kan utgå, om kommitténs förslag genomföres. Vad beträffar reglerna i tredje stycket, som avser intagna inom anstaltsgrupp, måste dessa regler vid fullständig räjongindelning kompletteras med motsvarande bestämmelser rörande intagna i ungdomsanstalter och säkerhetsanstalter. Då det emellertid ändock är nödvändigt att meddela utförligare bestämmelser i administrativ ordning (på sätt som skett genom 1954 års behandlingscirkulär med kompletterande föreskrifter av fångvårdsstyrelsen) synes det vara enklare och mera överskådligt att icke upptaga dessa regler i själva lagen utan ersätta dem med administrativa föreskrifter. Kommittén föreslår sålunda att även tredje stycket i 43 § får utgå, varvid jämväl fjärde stycket bortfaller. Detsamma gäller bestämmelserna i 56 § och 57 § första punkten angående ungdomsfängelse ådömda samt i 63 § angående förvarade och internerade. Regeln i 67 § om skyldighet för styresman att rörande behandlingen av förvarad eller internerad samråda med anstaltens läkare synes, med den organisation som Hallgruppen erhåller, ej ha någon funktion att fylla vid sidan av 3 § tredje stycket och bör därför utgå. Dessutom torde den i första punkten av 28 § upptagna föreskriften om läkarundersökning böra utgå och inarbetas i de administrativa bestämmelserna om behandlingsundersökning och behandlingsplanering.

Verkställighetslagen synes emellertid böra såsom grundval för de administrativa föreskrifterna i ämnet upptaga en allmän, för alla intagna gällande bestämmelse om att behandlingen skall vara planmässig och grundas på erforderlig undersökning av den intagnes levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälsotillstånd, anlag och kunskaper. En sådan bestämmelse kan lämpligen införas i lagen genom en komplettering av första stycket i 24 §.

För att utfylla de luckor som uppkommer genom bortfallet av 43, 56, 63 och 67 §§ torde innehållet i var och en av 44, 57, 64 och 65 §§ böra uppdelas på två paragrafer och 66 § erhålla ändrat paragrafnummer. Vad angår 64 § föreslås därjämte, med anledning av att 63 § utgår, den ändringen att hänvisningen till den i gällande lydelsen av 63 § angivna undersökningen ersättes med att närmare kännedom vunnits om den intagnes sinnesart och beteende. Det får antagas att sådan kännedom regelmässigt vinnes genom den i 24 § i dess föreslagna lydelse antydda och i administrativ ordning närmare reglerade behandlingsundersökningen och behandlingsplaneringen.

Vid betänkandet har fogats ett på grundval av det anförda upprättat förslag till lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m.

Remissyttranden

Över organisationskommitténs betänkande har efter remiss yttranden avgivits av Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, fångvårdsstyrelsen, statskontoret, medicinalstyrelsen, statens organisationsnämnd, statens lönenämnd, ungdomsfängelnsnämnden, interneringsnämnden, svenska fångvårdssällskapet, föreningen tjänstemän inom kriminalvården, Sveriges fångvårdsmannaförbund, Sveriges psykologförbund, Sveriges läkarförbund — efter hörande av rättspsykiatriska föreningen — och civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund.

Av remissinstanserna har endast ett mindre antal särskilt yttrat sig över de av kommittén föreslagna ändringarna i straffverkställighetslagen.

Beträffande den av kommittén föreslagna bestämmelsen i 2 §, att psykiatrisk avdelning så vitt möjligt skall finnas inom anstaltsgrupp, anför *Göta hovrätt*, att därest det förutsättes att psykiatrisk avdelning inom någon anstaltsgrupp under en övergångstid icke kan finnas att tillgå detta förhållande bör komma till uttryck i lagen på det sättet att Kungl. Maj:t tillägges rätt att meddela dispens från föreskriften att inom anstaltsgrupp skall finnas psykiatrisk avdelning. Enahanda ändringsförslag framställes också av *fångvårdsstyrelsen*.

Sveriges läkarförbund har efter framställning från rättspsykiatriska föreningen hemställt, att benämningen »psykiatrisk avdelning» måtte utbytas mot »rättspsykiatrisk avdelning».

Den av kommittén föreslagna utvidgningen av fångvårdsdirektörernas kompetens har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser utom *fångvårdsstyrelsen*, som anför att den skulle innebära en väsentlig förändring beträffande sidoanstalternas ställning jämfört med vad som avsågs när reformen genomfördes 1953. När en samverkan kommit till stånd, som visat sig gagnelig för sidoanstalternas verksamhet, finns det enligt styrelsens mening anledning antaga att detta väsentligen berott på att fångvårdsdirektörens rådgivande arbetsuppgifter skjutits i förgrunden. Vid sidan av nu anförda psykologiska skäl talar praktiska skäl emot den föreslagna utvidgningen av fångvårdsdirektörens arbetsuppgifter. Styrelsen anser, att fångvårdsdirektörernas arbetsbörda med tanke på centralanstalternas personal och intagna icke tål ytterligare belastning. I den mån fångvårdsdirektörerna kan tagas i anspråk för ytterligare arbetsuppgifter bör dessa avse sådana åtgärder som kan bidra till att få till stånd nya vårdplatser. — Vad angår den föreslagna utformningen av 3 § anser fångvårdsstyrelsen, att den i andra stycket meddelade föreskriften om fångvårdsdirektörens rådgivande och kontrollerande verksamhet bör bibehållas, samt anför vidare.

Beträffande beslutanderätten införes genom de föreslagna ändringarna i 3 § en generell regel att fångvårdsdirektören under fångvårdsstyrelsen har att besluta i behandlingsfrågor, i den mån ej annorlunda är stadgat, samt

att under fångvårdsdirektören styresman vid sidoanstalt beslutar i sådana frågor. Detta synes innebära att fångvårdsdirektören skulle i första hand meddela beslut inte bara när detta angivits i lagen utan också när det i de särskilda lagstadgandena icke är angivet vem som skall besluta samt att styresman vid sidoanstalt således skulle meddela beslut i första hand endast när detta är utsagt i lagen eller fångvårdsdirektören har delegerat beslutanderätten (när delegationsrätt finnes). Om detta verkligen är avsett, skulle det innebära t. ex. att beslut enligt 28 § andra stycket om anlitande av utomstående läkare och överförande till sjukhus skulle meddelas av fångvårdsdirektören (nu styresmannen), varemot styresmannen skulle bibehålla sin nuvarande befogenhet att enligt tredje stycket samma paragraf besluta rörande bevakning av den som överföres till sjukhus. Vidare skulle det vid sidoanstalt ankomma på fångvårdsdirektören att enligt 48 och 49 §§ första stycket besluta rörande gemensamhet eller enrum under arbete och fritid, varvid dock styresmannen enligt 49 § andra stycket ensam skulle kunna förordna om arbete i enrum för kortare tid än en månad. Befogenheten att enligt tredje stycket i samma paragraf medgiva fånge som arbetar i enrum att ha dörren olåst ävensom att i övrigt medgiva lättnader i isoleringen skulle övergå från styresmannen till fångvårdsdirektören. Bestämmandet av arbetspremie enligt 68 § och fördelningen av arbetspremie-medlen i disponibelt och besparat belopp skulle överflyttas från styresmannen till fångvårdsdirektören. Även i en rad andra fall skulle en sådan centralisering av beslutanderätten bliva följden av förslagets genomförande.

Läkarna vid de särskilda anstalterna, fortsätter styrelsen, skall enligt förslaget behålla beslutanderätten i de frågor där denna för närvarande ankommer på dem. Mest betydelsefullt är härvid stadgandet i 28 § straffverkställighetslagen, att intagen som är sjuk skall vårdas enligt anvisningar av läkaren. Då denna regel anses innebära att beträffande intagen som överförs till sinnessjukavdelning beslutanderätten i behandlingsfrågor övergår till överläkaren, kan det enligt styrelsens mening övervägas att låta det av kommittén föreslagna tillägget till 3 § tredje stycket utgå. Styrelsen riktar vidare kritik mot förslaget, att den i 83 § första stycket reglerade befogenheten för fångvårdsstyrelsen att ändra vad styresman eller läkare jämlikt straffverkställighetslagen har beslutat skall överflyttas till fångvårdsdirektören. Styrelsen framhåller, att fångvårdsstyrelsen således skulle äga ändra ett av styresman vid sidoanstalt meddelat beslut först efter en mellankommande prövning av fångvårdsdirektören, samt anför vidare.

Att på detta sätt införa fyra instanser i behandlingsfrågor förefaller överdrivet och föga ägnat att främja stabiliteten i vårdarbetet. Fångvårdsstyrelsen vill ytterligare framhålla att det inte är lämpligt att låta en ensam tjänsteman, fångvårdsdirektören, överpröva sådana beslut som annan styresman har meddelat i samråd med anstaltsnämnd. Vidare kunna brådskannde besvärärenden befaras bli fördröjda genom den föreslagna ordningen. Om en intagen skriver direkt till fångvårdsstyrelsen med begäran om ändring, t. ex. av ett beslut av styresman om enrumsbestraffning (styresmannens beslut går omedelbart i verkställighet) bör styrelsen, alldeles särskilt med tanke på sådana fall då beslutet uppenbarligen ej är lagligen grundat, ha befogenhet att upptaga ärendet till omedelbart avgörande.

En medelväg skulle vara att tillerkänna fångvårdsdirektören samma befogenhet att vid besök på sidoanstalt rätta till uppenbara missförhållanden

som enligt instruktionen för närvarande tillkommer, förutom överdirektören, inspektionsförrättande byråchef, således att provisoriskt med omedelbar verkan besluta om ändring till dess frågan prövats i fångvårdsstyrelsen. Häremot har styrelsen ej samma betänkligheter som mot införandet av den för fångvårdsdirektören utvidgade beslutanderätten och befogenheten att ändra annan styresmans beslut.

Vad angår kommitténs förslag att upphäva 26 § tredje stycket sista punkten framhåller styrelsen, att den däri meddelade regeln innebär bl. a. att det är fångvårdsstyrelsen som fördelar de icke häktade dömda mellan olika anstaltsgrupper. Vidare heter det i yttrandet, att det beträffande ungdomsfängelse i detta sammanhang måste övervägas om icke speciella bestämmelser erfordras med hänsyn till det förhållandet att beslut om ungdomsfängelse går i verkställighet utan hinder av att det ej vunnit laga kraft. Med hänsyn till den inledande observationens förändrade karaktär kan övervägas att införa en bestämmelse, innebärande att den till ungdomsfängelse dömd, om han enligt domen skall hållas häktad i avbidan på verkställighet, intages i slutan stalt (enligt Roxtuna-chefens bestämmande) och om han enligt domen ej skall hållas häktad intages i öppen anstalt (enligt fångvårdsdirektörens bestämmande). — Slutligen uttalar styrelsen, att det enligt dess mening vore av stort värde om reglerna rörande beslutanderättens fördelning kunde inarbetas i själva lagen. I klarhetens intresse bör man icke gå vidare på den redan inslagna vägen att låta straffverkställighetslagen innehålla regler om beslutanderätt, vilka helt sättes ur funktion genom administrativa beslut grundade på det år 1954 införda stadgandet i 86 §.

Sveriges läkarförbund framför i anslutning till 3 och 26 §§ krav på regler om utskrivning från psykiatrisk avdelning. Förbundet uttalar sålunda, att när överläkaren finner att intagen icke längre är i behov av vård på avdelningen han skall utskrive den intagne, varefter råjongchefen bör vara skyldig att omedelbart placera honom på lämplig anstalt. Erfarenheten har visat, att betydande svårigheter kan uppstå, när intagna som icke är i behov av vård kvarstannat för länge på de psykiatriska avdelningarna. De nämnda paragraferna bör enligt förbundet omarbetas med hänsyn härtill. Eventuellt bör i en ny paragraf upptagas bestämmelser om utskrivning i analogi med motsvarande regler i sinnessjuklagen.

Beträffande frågan om undersökning av de intagna till ledning för dessas placering och behandling har *hovrätten över Skåne och Blekinge* icke något att erinra mot att detaljbestämmelserna i ämnet meddelas i administrativ ordning. Straffverkställighetslagen bör emellertid innehålla en grundläggande bestämmelse, som närmare anger riktlinjerna för behandlingsundersökning och annan erforderlig undersökning av de intagna. Vad som i sådant hänseende antytts i den föreslagna lydelsen av 24 § första stycket är enligt hovrättens mening icke tillräckligt. *Fångvårdsstyrelsen* anför, att den av kommittén föreslagna tilläggsbestämmelsen bör inarbetas i 26 § första stycket, som redan innehåller

en regel om hänsynstagande vid de intagnas fördelning och behandling till deras ålder, hälsotillstånd, sinnesbeskaffenhet, karaktärsegenskaper, tidigare vandel, arbetsförmåga, anlag och utbildning. Styrelsen anför vidare, att 56 och 63 §§ icke, såsom föreslagits av kommittén, bör upphävas. Enligt styrelsens mening bör de nuvarande bestämmelserna i dessa paragrafer antingen bibehållas oförändrade eller utformas som tilläggsstadganden till det allmänna stadgandet om observation av de intagna. Därvid bör beträffande ungdomsfängelse i anslutning till nuvarande bestämmelser angivas att vid undersökningen skall fästas synnerlig vikt vid uttrönande av elevens förståndsutveckling, anlag och kunskaper samt kan i fråga om förvaring och internering övervägas att på motsvarande sätt angiva att medicinska synpunkter och den intagnes behov av omskolning i arbete bör vinna särskilt beaktande. Härutöver framhåller styrelsen ytterligare, att straffverkställighetslagen såväl för det nu berörda klientelet som för straffångar och fängelsefångar med längre strafftid även framdeles bör innehålla en huvudregel om läkares medverkan vid undersökningen.

Ungdomsfängelsetnämnden uppehåller sig vid den undersökning som skall ske beträffande den som skall undergå ungdomsfängelse samt förutsätter därvid, att stadgandet i 56 § att undersökningen skall vara såvitt möjligt fullständig kommer att erhålla motsvarighet i de av kommittén antydda administrativa bestämmelserna. Nämnden anser, att även föreskrift motsvarande 56 § andra stycket om berättelse över undersökningen är erforderlig beträffande ungdomsfängelseklientelet, och fortsätter.

De i kommitténs förslag till behandlingsjournal upptagna anteckningarna, avsedda för normalfall, äro uppenbarligen alltför knapphändiga för att kunna ersätta den verkställighetsberättelse som upprättas enligt nämnda lagbestämmelse och enligt den praxis som beträffande ifrågavarande klientel utbildats vid mottagningsanstalten i Nyköping och som fullföljes vid Rostunaanstalten. Det bör genom uttryckliga bestämmelser klargöras att kommitténs såsom modell betecknade journalförslag icke får vara normgivande för ungdomsanstalternas mottagningsavdelningar. Att mera ingående och fullständiga undersökningar böra göras i fråga om ungdomsfängelseeleverna och att tämligen utförliga redogörelser över undersökningarna upprättas följer såväl av ungdomsfängelsets speciella på utbildning och fostran av unga personer inriktade funktioner som också av ungdomsfängelsenämndens ställning och uppgifter. För nämndens verksamhet är det nödvändigt att såsom hittills alltid skett nämnden snarast möjligt efter den dömdes intagning erhåller fullständig redogörelse över undersökningen. Utan ständig tillgång till sådana redogörelser skulle nämnden icke äga den kännedom om klientelet, som är en oundgänglig förutsättning för att nämnden skall kunna fullgöra sina skyldigheter såväl i förhållandet till domstolar och åklagare som till anstalterna och de intagna. Tvånget att upprätta fullständiga redogörelser, vilka skola granskas av nämnden, utgör också en god garanti för att undersökningarna verkligen utföras med tillbörlig omsorg och skyndsamhet. Stadgandena om fullständighet och skyndsamhet vid undersökning av ungdomsfängelseklientelet och om upprättande av redogörelse äro av den vikt, att nämnden anser sig i första hand böra hemställa att de bibehållas såsom lagbestämmelser.

Beträffande den formella utformningen av lagförslaget anser *Göta hovrätt*, att systemet med uppdelning av paragrafer och ändring av deras nummer icke är lämpligt; mindre olägenheter torde vållas av den eljest tillämpade metoden att vid upphävande av vissa lagrum lämna luckor i nummerföljden. Under alla förhållanden, framhåller hovrätten, bör en översyn ske av alla förekommande hänvisningar till de lagrum, som blir ändrade eller upphävda.

Departementschefen

Den vid 1953 års riksdag genomförda administrativa omläggningen av fångvårdsväsendet enligt den s. k. räjongplanen syftade i främsta rummet till att vinna en effektivare behandling av de intagna genom en samverkan mellan fångvårdsanstalter i grupper. Reformen berörde endast anstalterna för det ordinära fångklientelet. Ungdoms- och säkerhetsanstalterna med sitt mera komplicerade klientel lämnades tills vidare åsido. Räjongindelingen för det ordinära fångklientelet trädde i kraft den 1 oktober 1954. En noggrann undersökning om erfarenheterna av räjongsystemets tillämpning har, såsom framgår av den föregående redogörelsen, utförts av fångvårdens organisationskommitté. Denna har konstaterat, att det nya systemet fungerar tillfredsställande. Med hänsyn till de vunna erfarenheterna har kommittén rekommenderat att räjongsystemet nu införes även för säkerhetsanstalter och för anstalter för unga. Såsom förut nämnts har jag också framlagt förslag härom i årets statsverksproposition.

Förslaget att samtliga fångvårdsanstalter skall omfattas av räjongindelingen föranleder vissa ändringar i lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m. Med utgångspunkt från de erfarenheter som vunnits av det nya systemet har kommittén underkastat detta en allmän översyn och även framlagt vissa därav betingade reformförslag.

Det mest betydelsefulla av de framförda reformförslagen avser en utvidgning av de befogenheter som tillkommer styresmännen vid centralanstalterna. En ledande grundsats i räjongplanen är att åtskilliga ärenden skall decentraliseras från fångvårdsstyrelsen till dessa styresmän. Sådan delegering har också genomförts beträffande placering och förflyttning inom anstaltsgrupp samt i fråga om ett stort antal ärenden av annan beskaffenhet. Emellertid erhöll centralanstaltens styresman enligt de år 1953 införda bestämmelserna inte sådana befogenheter, att han kan sägas i alla avseenden intaga en räjongchefs ledarställning i förhållande till styresmän och övriga befattningshavare vid gruppens sidoanstalter. I verkställighetslagen anges såsom generell regel, att det är fångvårdsanstaltens styresman som under fångvårdsstyrelsen beslutar i frågor angående behandling och eftervård. Centralanstaltens styresman äger beslutanderätt i dessa avseenden endast i den mån det är särskilt föreskrivet. Det förutsattes emellertid vid 1953 års reform att förhållandet mellan sidoanstalterna och centralanstalten måste avvägas med hänsyn till vad som visar sig praktiskt och ändamålsenligt och

med beaktande av att centralanstaltens chef komme att som regel besitta högre kvalifikationer och större erfarenhet av fångvårdstjänst än sidoanstalternas styresmän och därför borde ha ett allmänt ansvar för fångbehandlingen inom hela anstaltsgruppen och härför nödvändiga befogenheter. Kommittén har nu konstaterat, att utvecklingen faktiskt har inneburit att den ledning av räjongarbetet som utövats av styresmannen vid centralanstalten varit både fastare och av större räckvidd än lagens ordalydelse omedelbart ger vid handen, och detta förhållande synes icke ha skapat någon missstämning bland sidoanstalternas styresmän; tvärtom har dessa för kommittén samstämmigt uttalat sin tillfredsställelse med den nya ordningen. Mot bakgrunden härav har kommittén funnit det inte vara helt lyckligt att centralanstaltens chef saknar formell befogenhet att i alla funktioner auktoritativt uppträda såsom verklig räjongchef och föreslår, att han får under fångvårdsstyrelsen omedelbart ansvar för räjongens anstalter såväl i fråga om behandlingen av de intagna som beträffande förvaltningen i övrigt. Detta förslag har överlag vunnit gillande vid remissbehandlingen. Endast fångvårdsstyrelsen har avstyrkt förslaget med hänvisning särskilt till att centralanstalternas styresmän redan har en alltför stor arbetsbörda. Det synes emellertid ej vara anledning antaga, att den föreslagna förstärkningen av den formella kompetensen i praktiken skall innebära någon väsentlig ökning av arbetsbördan, och jag vill med hänsyn till de **vanna erfarenheter**na biträda kommitténs förslag.

För en individuell fångbehandling är en ändamålsenlig uppdelning och placering av de intagna alltid en grundläggande förutsättning. För att en sådan differentiering skall vara möjlig, krävs kännedom om den intagnes person, hans vanliga miljö och brottslighetens orsaker. En undersökning härav och en fortgående iakttagelse av den intagne är alltså av betydelse för dennes behandling på anstalt och för eftervården. Då de tidigare verkställighetsundersökningarna för anstaltsgruppernas del vid räjongsystemets införande ersattes av den moderna behandlingsplaneringen, var den bakomliggande tanken att man borde begränsa skrivandet om den intagne och i stället inrikta ansträngningarna på praktiska åtgärder. Ett viktigt skäl för decentraliseringen var även att det enligt allmän erfarenhet är betydligt lättare att bedöma en människa, som man träffar och talar med, än att göra det på grund av skriftliga uppgifter från andra.

Erfarenheterna av behandlingsplaneringen under den tid som förflutit efter räjongindelningens ikraftträdande har varit goda; den har visat sig utgöra ett värdefullt inslag i vårdarbetet. Kommittén anser, att behandlingsplaneringen sådan den utformats vid anstalterna för det ordinära fångklientelet bör kunna i sina huvuddrag tillämpas även vid säkerhetsanstalterna och anstalterna för ungt klientel, sedan gruppindelningen genomförts även för dessa anstalter, och har i enlighet härmed föreslagit, att de nuvarande särskilda bestämmelserna om undersökning av den som skall undergå ungdomsfängelse, förvaring eller internering skall upphävas. Vad kommittén sålunda föreslagit har vunnit de flesta remissinstansernas gillande. Fång-

vårdsstyrelsen har emellertid hemställt, att de nuvarande bestämmelserna måtte bibehållas, och liknande yrkande har framställts av ungdomsfängelsenämnden, såvitt angår ungdomsfängelseklientelet. Därvid har nämnden bl. a. uttalat, att den av kommittén utarbetade nya behandlingsjournalen är alltför knapphändig för att kunna ersätta de nuvarande verkställighetsberättelserna.

Enligt min mening saknas anledning att antaga annat än att behandlingsplanering enligt de principer som nu tillämpas vid anstalterna för det ordinarie fångklientelet skulle ge ett lika tillfredsställande resultat också vid ungdoms- och säkerhetsanstalterna. Jag ansluter mig därför till vad kommittén i förevarande hänseende föreslagit. Därvid vill jag särskilt framhålla, att undersökningen av de intagna självfallet måste anpassas efter förhållandena i olika fall. Det är sålunda tydligt, att klientelet vid ungdoms- och säkerhetsanstalterna regelmässigt fordrar ett mera ingående studium än ordinärt fångklientel. Vad särskilt angår dem som skall undergå ungdomsfängelse måste synnerlig vikt fästas vid utvärdering av deras förståndsutveckling, anlag och kunskaper. En bestämmelse härom synes mig lämpligen böra införas i de administrativa föreskrifter som blir erforderliga om den föreslagna reformen skall genomföras. I samband härmed får även närmare övervägas hur behandlingsjournalen bör utformas, så att den kan tjäna som ett lämpligt underlag för ungdomsfängelsenämndens verksamhet.

Vad angår de föreslagna ändringarna i lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m. bör till en början i enlighet med kommitténs förslag i 2 § stadgas, att fångvårdsanstalterna enligt bestämmelser som Kungl. Maj:t meddelar skall bilda särskilda anstaltsgrupper. Med hänsyn till förhållandena inom räjongen för ungt klientel kan vidare den nuvarande bestämmelsen att psykiatrisk avdelning skall finnas vid centralanstalt inte bibehållas oförändrad. I stället bör gälla, att sådan avdelning skall finnas inom anstaltsgrupp. Då särskild psykiatrisk avdelning tills vidare inte kommer att finnas inom gruppen av säkerhetsanstalter, bör Kungl. Maj:t äga förordna om undantag från den angivna regeln. Med hänsyn till den särskilda ställning, som Håga sjukhus i detta hänseende kommer att intaga, bör 86 § kompletteras med ett stadgande, enligt vilket Kungl. Maj:t beträffande viss anstaltsgrupp må förordna, att styresman vid annan anstalt än centralanstalten skall äga befogenheter som eljest tillkommer styresman vid centralanstalt.

Det av Sveriges läkarförbund framförda förslaget, att benämningen psykiatrisk avdelning skall utbytas mot rättspsykiatrisk avdelning kan jag icke biträda. Benämningen psykiatrisk avdelning synes mig vara den lämpligaste beteckningen på ifrågakvarande avdelningar, och härtill kommer att denna benämning införts i lagen så sent som genom 1953 års lagändring.

Införandet av räjongsystemet för samtliga fångvårdsanstalter påkallar vidare jämkningar i 4, 5 och 26 §§.

Beträffande sistnämnda paragraf har kommittén föreslagit, att tredje stycket sista punkten skall utgå. I denna punkt meddelas en bestämmelse,

som bl. a. avser förflyttning av intagna från en anstaltsgrupp till annan. Även om detta är ett ämne som Kungl. Maj:t äger reglera genom tillämpningsföreskrifter med stöd av lagens 87 §, synes det mig mest lämpligt att den nuvarande bestämmelsen får kvarstå oförändrad. Fångvårdsstyrelsen har i detta sammanhang ifrågasatt om inte, med hänsyn till det förhållandet att dom å ungdomsfängelse går i verkställighet utan hinder av att den inte vunnit laga kraft, särskilda bestämmelser bör meddelas om fördelning av de till ungdomsfängelse dömda mellan olika anstalter allt eftersom den dömda är häktad eller inte. Vad fångvårdsstyrelsen anfört synes värt beaktande, men de bestämmelser härom som kan finnas erforderliga torde kunna meddelas i administrativ ordning.

Den föreslagna förstärkningen av räjongchefernas ställning bör komma till uttryck i 3 §. Förslaget innebär att räjongchefen, såvitt angår gruppens anstalter, skall utgöra ett led mellan fångvårdsstyrelsen och sidoanstalternas styresmän. Liksom hittills skall det emellertid ankomma på dessa att i första hand besluta i alla frågor om behandling och eftervård, i den mån inte beslutanderätten uttryckligen har förbehållits annan. För att denna innebörd av förslaget skall bli fullt klar, synes kommitténs förslag till ändrad lydelse av 3 § böra något jämkas. Såsom kommittén föreslagit bör i förevarande paragraf även upptagas en bestämmelse om de befogenheter som skall tillkomma överläkaren vid psykiatrisk avdelning inom anstaltsgrupp såvitt angår behandlingen av dem som överflyttats till avdelningen.

Intagen som för vård eller observation överförs till psykiatrisk avdelning inom anstaltsgrupp bör självfallet inte kvarstanna där längre än som betingas av hans hälsotillstånd utan bör, när han befinner sig inte längre vara i behov av vård, så snart som möjligt förflyttas från avdelningen. Att såsom Sveriges läkarförbund påyrkat införa särskilda bestämmelser om utskrivning från psykiatrisk avdelning synes emellertid inte erforderligt eller lämpligt. Det gäller här uppenbarligen inte ett spörsmål som kan anses analogt med frågan om utskrivning från vanligt sinnessjukhus.

Med den ställning som styresmännen vid centralanstalterna enligt förslaget kommer att intaga följer, att de bör kunna ändra beslut, som meddelats av styresman vid anstalt inom gruppen. De skäl som av fångvårdsstyrelsen anförts mot att tillerkänna centralanstalternas styresmän en dylik befogenhet finner jag inte övertygande. Även om en sidoanstalts styresman i en viss fråga samrätt med anstaltsnämnden, är han ensam beslutande, och det kan alltså inte med fog göras gällande att den föreslagna rätten för centralanstaltens styresman att ändra beslut av styresman vid sidoanstalt skulle innebära att en ensam befattningshavare tillerkännes befogenhet att ändra vad som beslutats av ett kollegium. Anledning saknas för övrigt att antaga annat än att de råd som må ha lämnats av anstaltsnämnden kommer att beaktas av styresmannen vid centralanstalten, när han prövar ett av styresmannen vid sidoanstalten meddelat beslut. En decentralisering av beslutanderätten även i det avseende, varom nu är fråga, kommer enligt min uppfattning att verksamt bidra till att prövningen blir mindre komplicerad och

därför också snabbare. Det viktigaste skälet för den föreslagna reformen är emellertid att besluten av anstalternas styresmän i första hand kommer att prövas av en befattningshavare, som besitter mera ingående kännedom om förhållandena vid anstalterna och de intagna än som kan finnas hos en central myndighet. Jag tillstyrker därför de av kommittén föreslagna ändringarna i 83 §. I detta sammanhang torde jämväl de i paragrafen meddelade bestämmelserna om besvär över beslut av fångvårdsstyrelsen och av länsstyrelse i fråga om uppskov med verkställighet böra jämkas med hänsyn till lagen den 4 juni 1954 om besvärstid vid talan mot förvaltande myndighets beslut.

Om räjongsystemet införes för samtliga anstalter, kan de nuvarande bestämmelserna om verkställighetsundersökningar utgå ur lagen. Enligt kommitténs förslag skall i denna inte heller upptagas bestämmelser om behandlingsundersökning och behandlingsplanering, utan bestämmelserna härom skall helt inarbetas i administrativa tillämpningsföreskrifter. Jag delar kommitténs uppfattning att man inte bör tynga lagtexten med bestämmelser i detta ämne. Sådana bestämmelser måste med nödvändighet bli tämligen utförliga, och tillämpningsföreskrifter kan ändå inte undvaras. Jag biträder således vad kommittén i denna del föreslagit. I likhet med kommittén anser jag vidare, att regeln i 67 § om skyldighet för styresman att rörande behandlingen av förvarad eller internerad samråda med anstaltens läkare kan utgå. Vid sidan av tredje stycket av 3 § kommer denna regel nämligen inte att ha någon funktion. Den i 28 § första punkten meddelade föreskriften om läkarundersökning torde likaledes böra utgå. Den bör i stället inarbetas i de administrativa bestämmelserna om behandlingsundersökning. Med anledning av att 63 § kommer att utgå måste den i 64 § intagna hänvisningen till den i förstnämnda paragraf omförmälda undersökningen, såsom kommittén beaktat, jämkas. Mot kommitténs förslag i detta avseende har jag ingen erinran. Jämväl 49 §, vari förekommer en hänvisning till undersökning enligt 43 §, måste av samma anledning jämkas.

I lagen bör såsom grundval för de administrativa bestämmelserna om behandlingsundersökning och behandlingsplanering upptagas en allmän bestämmelse i ämnet. Vad kommittén i detta hänseende föreslagit har hovrätten över Skåne och Blekinge funnit otillräckligt. Jag anser för min del att kommitténs förslag i huvudsak bör kunna godtagas. Dock vill jag föreslå, att en bestämmelse i ämnet upptages såsom en fristående regel och alltså inte, såsom enligt kommitténs förslag, inarbetas i de i 24 § första stycket meddelade bestämmelserna. Jag föreslår därför en särskild bestämmelse av innehåll, att till ledning för en planmässig behandling av den intagne undersökning i erforderlig omfattning skall verkställas av hans levnadsomständigheter, personliga utveckling, hälsotillstånd, anlag och kunskaper. Det kan råda någon tvekan om var en dylik regel lämpligen bör ha sin plats. Såsom fångvårdsstyrelsen framhållit kan det ifrågasättas att upptaga den i 26 §. Jag anser emellertid övervägande skäl tala för att bestämmelsen införes i 24 §, där den torde böra utgöra ett nytt andra stycke. Den nuvaran-

de hänvisningen i 49 § till 43 § synes då kunna ersättas av en hänvisning till undersökning som avses i 24 §.

För att utfylla de luckor som uppstår genom bortfallet av 43, 56, 63 och 67 §§ har kommittén föreslagit, att innehållet i var och en av 44, 57, 64 och 65 §§ uppdelas på två paragrafer samt att 66 § erhåller ändrat paragrafnummer. Såsom Göta hovrätt anmärkt innebär emellertid en sådan omgruppering utan tvivel vissa olägenheter, som knappast uppväges av fördelen av en obruten paragrafföljd. Det synes mig därför lämpligare att rätt och slätt upphäva de ifrågavarande lagrummen. Jag vill i detta sammanhang även erinra om att lagen för närvarande är föremål för översyn inom strafflagberedningen och att en mera genomgripande omarbetning av densamma alltså tämligen snart kan bli aktuell.

Lagändringen bör träda i kraft den 1 juli 1956.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m.*

Föredraganden hemställer, att lagrådets yttrande över lagförslaget, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Sven Fischier

¹ Bilagan, vilken är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget fränsett att 83 § andra stycket kompletterats i enlighet med vad lagrådet hemställt, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 21 mars 1956.

N ä r v a r a n d e :

justitieråden LECH,
REGNER,
LIND,
regeringsrådet LORICHS.

Enligt lagrådet den 17 mars 1956 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 2 mars 1956, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsfiskalen H. Romander.

Lagrådet yttrade:

Den vidgade befogenhet att leda verksamheten inom en anstaltsgrupp, som avses skola tillkomma styresmannen vid den i gruppen ingående centralanstalten, har i lagförslaget kommit till uttryck — förutom i en allmänt hållen föreskrift i 3 § — i 83 § första stycket, vari stadgas att styresman vid centralanstalt äger efter framställning av intagen eller eljest när anledning förekommer ändra beslut som fattats av styresman vid annan anstalt inom gruppen eller i vissa fall av läkare vid sådan anstalt. I ett andra stycke av samma paragraf stadgas, att beslut av styresman vid centralanstalt ävensom beslut av läkare i fall varom i 3 § tredje stycket och 26 § tredje stycket är fråga må av fängvårdsstyrelsen ändras när skäl därtill förekommer. Dessa två stycken avses skola ersätta det nuvarande första stycket, enligt vilket fängvårdsstyrelsen har rätt att ändra varje beslut som fattas av styresman eller läkare jämlikt ifrågavarande lag.

Icke minst med hänsyn till att sistnämnda stadgande skulle upphöra att gälla synes det föreslagna andra stycket knappast kunna tolkas på annat sätt än att fängvårdsstyrelsen hädanefter skulle vara förhindrad att utan mellankommande beslut av styresman vid centralanstalt ändra sådant beslut som denne enligt första stycket äger ändra. En dylik följd av räjongchefernas ökade befogenheter synes dock knappast påkallad och är måhända icke heller åsyftad. Fängvårdsstyrelsens nuvarande rätt att ändra

styresmans beslut är uttryck för subordinationsförhållandet inom fångvårdsmyndigheten och däri sker icke annan ändring än att styresmännen även underordnas styresmännen vid centralanstalterna såsom räjongchefer. Fångvårdsstyrelsen förblir dock alltjämt högsta chefsmyndighet och synes i denna egenskap alltjämt böra ha befogenhet att i förekommande fall ingripa direkt mot ett felaktigt beslut av en styresman utan att först behöva underställa ärendet räjongchefen och avvakta dennes ställningstagande. En på fångvårdsanstalt intagen synes även böra vara oförhindrad att, om han skulle finna det med sin fördel förenligt, med förbigående av det nya mellanledet vända sig direkt till fångvårdsstyrelsen och påkalla dess omprövning av ett beslut som fattats av styresmannen vid en anstalt som ej är centralanstalt.

Stadgandet i 83 § andra stycket synes således böra undergå sådan jämkning att fångvårdsstyrelsens befogenhet i nyssnämnda hänseende alltjämt kommer till tydligt uttryck. Detta kan förslagsvis ske genom att i en andra punkt i stycket stadgas, att fångvårdsstyrelsen ock äger ändra sådant beslut av styresman och läkare som i första stycket sägs.

I övrigt föranleder lagförslaget icke någon erinran.

Ur protokollet:

Sverker Jonson

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 mars 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler lagrådets den 21 mars 1956 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 2 mars 1956 remitterade förslaget till *lag angående ändring i lagen den 21 december 1945 (nr 872) om verkställighet av frihetsstraff m. m.*

Föredraganden hemställer, att lagförslaget med den av lagrådet föreslagna kompletteringen måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Torsten Johansson
